

Länsstyrelsen
Värmland

Natura 2000-område
SE0610189 Bergs Klätt
Dnr 511-6742-05

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Bergs Klätt, Arvika kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610189 Bergs Klätt
Mittpunktskoordinat:	1312338 - 6620188
Totalareal:	69 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekat enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Arvika kommun: Berg med Jösseforsen 1:1
Ägandeförhållande:	Statligt

Beskrivning av området

Bergs Klätt utgör en del av den stora udde som sticker ut i den nordliga delen av Glafs fjorden, vilken kallas Älgåfjorden. Området är i hög grad präglat av tidigare bosättningar och markanvändning. På flera ställen påträffas fornminnen från bland annat bronsåldern. Den östra delen av området utgörs av en skogklädd höjd, klätt, som reser sig drygt 50 m över omgivningarna, och framträder som ett mycket markant inslag i landskapsbilden med branta sluttningar mot norr, väster och öster. Höjden kröns - framförallt i den norra delen - av hållmarkstallskogar med gamla, knotiga trädindivider och ett karaktäristiskt bottenskikt av renlavar. Längs sluttningarna ökar inslaget av gran och lövträd. Vissa områden vid klättens fot domineras helt av lövträd. Inslag av hassel (och lind m fl lövträd) förekommer i Natura 2000-området med en koncentration till ett parti vid klättens fot i väster. Bergs Klätt är intressant ur växt- och djurgeografisk synpunkt som en nordlig flik av den på sydliga inslag rika Glafs fjorden. Inom området har också påträffats ett antal växtarter, som här befinner sig vid eller nära sin nordgräns. Detta gäller exempelvis klockgentiana, som här har sin nordligaste kända förekomst i Sverige.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
8220	Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	7	2
9010	Västlig taiga	30	
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	3	

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1981	Nordisk klipptuss <i>Cynodontium suecicum</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Bergs Klätt är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och den ingående arten på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för de ingående naturtyperna och den ingående arten i Bergs Klätts Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 2 ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Andelen vegetationsfri mark (exkl. skorplavar) är minst x %. - Täckningsgrad av träd och buskar ska ej understiga x %. <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Exempel på arter är nordisk klipptuss, stor klipptuss och klippfrullania.
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 30 ha omfattning. Varav hållmarkstallskog ska utgöra x ha och granskog x ha.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Andel död ved ska utgöra minst x % av den totala virkesvolymen. - Andelen lövträd ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Minst x typiska i y provrutor.
Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ (9050)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 3 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved ska utgöra minst x % av den totala virkesvolymen. - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Ostörd hydrologi.

	<i>Typiska arter</i> - Minst x typiska arter i y provrutor.
Nordisk klipptuss (1981)	<i>Populationsutveckling</i> - Antalet fläckar av mossan ska ej under understiga x st. <i>Artens livsmiljö</i> - Den trädbeskuggande bergsbranten ska lämnas orörd. Branternas mikroklimat ska bibehållas.

*/Bevarandemålen fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att de ingående naturtyperna, *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar*, *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ*, och den ingående arten, *nordisk klipptuss*, ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

- Att substratet lämnas orört (silikatrika bergssluttningarna)
- Oförändrad hydrologi
- Ingen påtaglig minskning av typiska arter och deras populationer.

9010 Västlig taiga och 9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn.
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi i myrmarker och sumpskogar.
- Näringsrika basiska jordar och/eller rörligt kalkhaltigt markvatten är en förutsättning för de örtrika granskogarna (naturtyp 9050).
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

1981 Nordisk klipptuss

- Ingen påtaglig minskning av populationen.
- Artens habitat får ej minska; skogsklädda bergsbranter, gärna med lodräta bergväggar, skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor och översilning ska lämnas orörda. Arten växer endast på silikatbergarter och föredrar halvskugga, förekommer främst i trädskugga.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Allmän hotbild mot naturtyperna *västlig taiga* och *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* är i första hand produktionsinriktat skogsbruk och exploatering för samhällsbyggande av olika former. För hållmarktallskogarna, *västlig taiga*, på toppen av berget kan graninvandring på lång sikt utgöra hot. Generella hot mot naturtypen *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* är bergtäkt och slitage från friluftsliv samt. Det vanligaste hotet mot *nordisk klipptuss* är ökad exponering för sol och vind, vanligtvis till följd av avverkning. Indirekta hotfaktorer utgörs av luftburna föroreningar.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Nedanstående bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *8220 klippvegetation på silikatrika bergssluttningar*, *9010 västlig taiga* och *9050 örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* samt arten *nordisk klipptuss* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Bergs Klätts Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Arten *nordisk klipptuss* är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12).
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken (MB) för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ MB. Strandskydd gäller 100 m från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden t.ex. uppförande av ny byggnad.
- Riksintresse för kulturmiljövård enligt kap 3 MB.
- Föreskrifter i Bergs Klätt naturreservat. Länsstyrelsen beslutade 1976-08-02 med stöd av 7 § naturvårdslagen att förklara området som naturreservat.

Bergs Klätt är sedan 1976 naturreservat. Syftet med reservatet är att bevara och vårda ett mångsidigt utflyktsmål med attraktiv landskapsbild, inslag av intressant flora och fauna samt förekomst av fornminnen. Genom reservatsbildningen och ingående skötsel finns förutsättningar för att förekomst av ingående arter säkerställs. För att Bergs Klätt på bästa sätt ska behålla sina naturvärden lämnas därmed många av områdena till att utvecklas genom naturlig dynamik, det vill säga fri utveckling. Begränsning och kanalisering av friluftsliv kan

behövas om det leder till för stort slitage i de områden som utgörs av naturtypen *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar*. Hotbild i form av skogsbruk och annan exploatering inom naturreservatet regleras på ett fullgott sätt av reservatsföreskrifterna. Skötselplanen kommer att revideras under 2005-2006.

Bevarandestatus idag

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

Nationellt

Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar är en vanlig naturtyp i Sverige. Naturtypens främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar.

Bergs Klätt

Områdets branter utgör representativa exempel på naturtypen *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar*. Beroende på klättens svårtillgängliga branter har ingen eller endast mycket lite avverkning skett i branterna. I området återfinns här t.ex. signalarten klippfrullania vilket indikerar lång kontinuitet vad det gäller områdets vegetation. Vidare påträffas den rödlistade mossan stor klipptuss samt nordisk klipptuss, vilken är hotad inom EU.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktions-skogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas

skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Bergs Klätt

Bergs Klätts naturskog utgör ett representativt exempel på naturtypen *västlig taiga*. Skogens ålder, struktur och artsammansättning pekar på att naturliga processer formar skogen, även om det finns gott om spår från tidigare bosättningar och brukning. Förekomsten av typiska arter som representerar västlig taiga är bl.a. norrlandslav och nötkråka (dock finns inga uppgifter om häckning) som inom området. Nötkråka är en rödlistad art och norrlandslaven är en signalart, vilket indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. Signalarten indikerar också att området har hög och jämn luftfuktighet. Fågelarten nötkråka i området indikerar kontinuitet både på bestånds- och landskapsnivå.

Baserat på ovanstående karaktärer bedöms bevarandestatusen för naturtypen *västlig taiga* inom Bergs Klätts Natura 2000-område i dagsläget troligen vara gynnsam.

9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ

Nationellt

De naturvärden som är relaterade till naturtypen består ofta av ett artrikt fältskikt med kärllväxter och marksvampar. Rika orkidélokaler (t.ex. guckusko och norna) förekommer främst i Jämtland. Områden med gammal skog och lång trädkontinuitet är ovanligt, men i de fall de förekommer har de även mycket höga naturvärden kopplade till grova träd, mycket död ved och stor artrikedom av främst svampar, lavar och insekter. I södra Sverige finns områden med lägre trädkontinuitet av gran, och där lövinslaget är större med bl.a. hassel. Detta beror på en kombination av jordmån, klimat och att skogarna ofta ligger på gammal inägomark som växt igen eller planterats.

Naturtypen är ojämnt fördelad över landet och utgörs i södra Sverige sällan av stora arealer. Naturtypen är vanligast i de kalkrika delarna av den boreala regionen, där Jämtlands län står för den absolut största arealen, speciellt av högorrtypen. De kan då utgöra smala stråk i en mosaik tillsammans med t.ex. västlig taiga. Västerbottens-, Uppsala- och Stockholms län är andra delar av landet som hyser större mängd av denna skogstyp, och även i Örebro- och Södermanlands län förekommer den till viss del. Gotlands kalkbarrskogar betas ofta och faller då in under naturtypen 9070 – trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ.

Totalt finns cirka 140 000 ha i landet, varav cirka en tredjedel i Jämtland, men kvaliteten varierar. Naturtypen är hotad av skogsbruk, eftersom den ofta innehåller stora ekonomiska värden. Objekt med höga naturvärden och hög ålder minskar därför stadigt genom avverkningar. Naturtypen har inte prioriterats lika högt i det nationella områdesskyddsarbetet, som mer urskogslika barrskogar av lägre bonitet.

Berg Klätt

Bevarandestatusen för naturtypen *örtrika, näringsrika skogarna med gran av fennoskandisk typ* är oklar.

1981 Nordisk klipptuss

Nationellt

Sverige har flest lokaler i världen med *nordisk klipptuss*, cirka 100 stycken, vilka motsvarar en tredjedel av världspopulationen. Lokalerna sträcker sig från sydvästra Värmland till Torne lappmark. På drygt hälften av lokalerna i landet är arten sedd sedan 1980. De flesta aktuella lokalerna är belägna i Värmlands och Jämtlands län.

Arten finns med på den europeiska rödlistan och i Bernkonventionens bilaga över arter som behöver skydd. Nordisk klipptuss är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *missgynnad*.

Bergs Klätt

Nordisk klipptuss påträffades 2001 i norra delen av klättens branter. Populationens storlek och utbredning är idag okänd. Lämplig miljö tordes dock finnas i området då det finns skogsklädda bergsbranter skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor samt partier med översilning. Habitatkravet silikatbergarter uppfylls även. Bevarandestatus är oklar men troligen gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma naturtyper och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Nationellt uppföljningsprojekt är under utarbetande och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilaga

1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
2. Karta över utbredning av ingående naturtyper (Klart efter basinventeringen)
3. Karta över växtplatser för *nordisk klipptuss* (Klart efter basinventeringen)

Referenser

- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. *Beslutsunderlag och skötselplan till Bergs Klätts naturreservat*. Beslut 1976-08-02. Karlstad.
- Länsstyrelsen i Värmlands Län. Områden av riksintresse för kulturminnesvård. Länsstyrelsens rapport 1988:11 (3). Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000- Art och naturtypsvisa vägledningar*. (<http://www.naturvardsverket.se>) 05-10-05.
- Naturvårdsverket, Rapport 5434. *Uppföljning av Natura 2000 i Sverige- Uppföljning av habitat och arter i habitatdirektivet samt arter i Fågeldirektivet*. Naturvårdsverket 2005.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.